

къзвляъ а се апзка де штиинцелю теологиче крештине. Де аичи диколо виѣда лѣи Ieronimъ, каре ажнсе ла 89 ани есте богаты де знѣ ширѣ лѣнгѣ де евениминте, каре еаръш, ка ши ла Ориѣнес, ка ши ла Иоанѣ Гъръ-де-агрѣ, ка ла Амѣросие ши Азгѣстинѣ меритъ а ѳи дескриѣ кз кондеизлѣ знѣи Платархѣ сѣѣ Тачитѣ. Ieronimъ вени дела Тѣмер ла Аквилеа дн Италия, знде днсъ гзверпаторълѣ нѣ л'а сѣферитѣ; деѣи скзлѣндѣсе де аколо се детерминѣ а фаче о кзлѣторѣ дн рѣсъритѣ ши ажнсе пѣлѣ ла Антиохия, де знде дѣлѣ о лѣнгоре греа се трасе дн пѣотѣтате днтре ерешитѣ ши се пѣсе дѣн поѣ пе дѣвѣдѣтѣри ши скриѣри; ѣи дн а. 376 адикъ дн врѣстѣ де 45 ани ѳѣ аместекатѣ дн о ѣертѣ фоарте зрѣтѣ а епископѣлорѣ дн Антиохия, кареа дѣнеа де 4 ани.

Дн а. 379 Ieronimъ еши днтре монахи, се ре'нторсе ла Антиохия ши ѳѣ хиротонитѣ дн ачелѣ апѣ преотѣ. Де аколо I. вени ла Константинополе, знде конферѣа тѣлѣ кз Григорѣ Назианзенѣлѣ; еарѣ дн а. 382 ажнсе ла Рома, знде сѣлѣ авспѣциѣле патриархѣлѣ Damasce а скриѣѣ фѣрте тѣлѣ; ѣи дн 385 с'а ре'нторсѣ еаръш дн рѣсъритѣ ла Иерусалимѣ, еарѣ маѣ тѣрзиѣ се ашевѣ дн Витлѣимѣ ла о топѣстѣре, знде пѣлѣ ла а. 393 дѣвѣдѣ лѣмба еврееаскѣ, конферѣи акъм текстѣлѣ латѣнескѣ алѣ скрипѣтѣри-лорѣ кз челѣ еврееаскѣ, скриѣсе маѣ тѣлѣ коментаре ла скрипѣтѣрѣ ши дѣсертѣчѣни деспре скрипѣторѣи висерѣчештѣ, ла каре ѳѣ ши провокатѣ де кѣтрѣ гзверпаторълѣ Dexter. Днтр'ачеа Ieronimъ а фостѣ аместекатѣ дн челе маѣ греле черте висерѣчештѣ, каре аѣ домпнѣ дн зѣлеле лѣи, ла каре а лѣатѣ парте кз знѣ кондеиз фѣрте аѣорѣ адесеорѣ днвенѣнатѣ, маѣ вѣртосѣ асѣпра лѣи Рѣѣинѣ, фостѣлѣи сѣѣ амикѣ. Ieronimъ а тѣрѣтѣ дн а. 420 d. Xc. —

Ноѣ пе тѣрѣинимѣ кз скрипѣторѣи ши лѣпѣтѣторѣи висерѣчештѣ агѣтѣ дѣн клерѣ кѣтѣ ши мѣренѣи пѣмаѣ пѣлѣ ла днчелѣвѣлѣ секозѣлѣи алѣ ѣинѣ-

леа; пентрѣкѣ скопѣлѣ пострѣ де а епѣтѣра о фрѣште де бѣрѣадѣ, а кѣрорѣ виѣдѣ ар ѳи а се пѣлѣка дн ромѣнеште есте ажнсеѣ кз агѣта. Днтрѣ алѣеле детерминѣндѣсе ѣинева сѣ пѣлѣче биографѣи, дн воѣз дѣ стѣ аѣ кѣзта прин тоѣи секзлѣи пѣлѣ дн зѣлеле пѣстре дн тоѣе класеле рѣпѣлѣчѣи лѣтерарѣе.

Дѣн партепе тѣртѣрѣисѣмѣ, кз пе маѣ плаче а кзпѣште ши а конверса днтре бѣрѣадѣи ачелорѣ тимпѣри, днтрѣ каре ѳиенѣи дѣвѣцаѣи мѣренѣи сѣѣ клѣриѣи, днкъ нѣ апзкасѣрѣ а се десѣина ши а се префаче дн касте, дн корпорѣчѣни, дн цехѣзѣри пѣлине де спецѣиалѣштѣи педагогѣи. Кз ачѣста еаръш нѣ воѣѣ сѣ лѣзѣдѣмѣ пе ачѣи енциклопѣдишѣи сѣперѣѣиалѣи, деспре карѣи аѣ зѣсѣ ми се паре ѣесѣидѣи, кз шѣтѣ ex omnibus aliquid, ex toto nihil. Денѣи зѣниверсалѣи сѣнт о парѣтате; спецѣиалѣштѣи сѣнт кѣдѣи вреѣи сѣ аѣ. Бѣрѣадѣи тарѣи дн зпеле спецѣиалѣштѣи, каначѣ днсъ де а приѣчене ши де а апрѣдѣи ши пе алѣеле, де ачешѣиа пе треѣескѣ. Дѣдѣне моделѣ де асемѣнеа талѣнте. — Бѣрѣадѣи де лѣтере тѣлѣ ворѣ приѣчене. —

Г. Б.

Мотивеле пентрѣ ши дн контра лѣи Ѧ пересѣпѣсѣ де а се скриѣ орѣи де а нѣ се скриѣ ла канѣтѣлѣ кѣвинѣтелорѣ зрѣтѣндѣ дѣлѣ консонанѣтѣ.

(Днкеѣере дѣн а. гр.)

§ 194. Кѣвинѣтеле, ла каре нѣ деѣе аниѣатѣ з дн канѣтѣ.

Обс. а) Пронѣмеле зрѣтѣтивѣ: чѣла, ачѣла, чѣста, ачѣста кз кѣвѣлѣтѣ днпреѣзнаѣилѣ, се днпреѣзнѣ тотдѣзна прин а, преѣкѣм: чѣла 'ми дѣ, ачѣла 'и дѣ, ачѣла 'и таре (ачѣла е таре) чѣста 'дѣ адѣче, ачѣста 'лѣ вате, ачѣста 'и вате (пре еѣ). — Деакѣ тотѣшѣи ачѣсте пронѣме днпѣнте де нѣме деклѣнаѣилѣ ар вѣни ши фѣрѣ а, агѣлѣи

се потъ скріе къ ъ, прекъмъ: ачелъ омъ коло, неств омъ, ачестъ върватъ (в. ші § 193 ла 4 бс. сѣ с) деспре ачестъ провъме. — Дар ѡкандъ ші скріндъ, д. е. чел омъ, фъръ а фі ѡмпъсѣ къ препъсѣ а, ар фі сѣ се іаіе тот-лѣсна де артиклъ секъндаріъ.

Ценітивъ: честві, ачестві, честор, ачестор се въдъ а фі контраші дін честлѣві честілор, прекъмъ: знѣі, алтѣі, зпор, алтор, дн лок де: знѣлѣі (дела знѣл), алтѣлѣі (дела алтѣл), зпѣлор (дела знѣі, провъме нефінитивъ), алцілор (дела алці). —

Дитр'ачесте ла ценітиві ші дативі пл. днкъ нѣмаі дін дативъ се адагъ ѡ токмаі ка ла номін. сінг. дар дитрѣ дмпрезнаре, орі кндѣ стаз ка къвінте дін зрмъ деѣъ сѣ аіѣъ а, прекъмъ: ачесторѣ оамені, ѡменілор ачестора, ачестора'о каселе ачесте; деці даръ ші аіці ценітиві се потъ скріе фъръ ѡ.

б) Артикліі секъндарі ші пентрѣ ачеса днкъ нѣ деѣъ сѣ обтепеаскъ ѡ, ка сѣ рѣтжпъ ачеста нѣмаі пентрѣ акъсативъла върѣ. а провъмелѣі дмпрезнѣтивъ дін какса асемenea ростіреі, дар дістінцереі нѣмаі дитрѣ скріере, д. е. калѣл теѣ траѣе віне, дар ал тѣъ нѣ траѣе; деці пентрѣ ачеса маі віне ар фі а'лѣ нѣтрі маі віне, декжѣ а'лѣ тотъ вате. Еѣ кзпоскъ пре чел маі опестъ омъ, че 'лѣ лавдѣ тотъ дпсѣл ш. а. Аша ар фі сѣ се дістінгъ дитрѣ скріере артикліі секъндарі ші дн прѣл пл. ші дн ценъ. фам. де асемenea провъме дмпрезнѣтиве, каре аѣ тотъ ачелаші сзнотъ дитрѣ ростіре, прекъмъ маі зшорѣ есте а доженіі прѣччїі, декжѣ а іі (пре еі) днвѣца; аі прѣччїлор пѣрїнци се дн-грїжескъ де кресчереа лорѣ (дн локъ де: пѣ-рїнциі прѣччїлор се днгрїжескъ де кресчереа прѣччїлор сѣі). — Маі зшорѣ есте а'шї пѣкъжі фата, декжѣ а'і да днвѣцѣтъра квенітѣ; аша ші алтеле: але тѣле а ле днвѣца, аш фаче (сѣ) а'шї фаче; чеі взпї (прѣччї), чеі взпе

(мзіерї), че'і дѣ, че іі дѣче, челе мзіерї, че ле фачї ш. а.

3. Ла къвінте ѡмпъсе, дитрѣ каре чел дитжѣі стѣндѣ сінгѣрѣ а пѣтѣтѣ прїмі не ѡ дн капѣтѣ, пентрѣкъ прїп ѡ се пѣте ші с'а пѣтѣтѣ дмпрезна къ атаре къѣжпѣ дмпрезнавілѣ; дар дитрѣ ачеста ѡмпънере маі мѣлѣтѣ нѣ се пѣте, ші еарѣ, къ фїндѣ ші не'псепнатѣ, фаче шї кѣтѣва дмпіедекаре дитрѣ леціндѣ несчїндѣ мѣнці, къ деѣе четїтѣ, аѣ ба, пентрѣкъ акъма се афѣл дн мїжлокѣ, еарѣ нѣ маі мѣлѣтѣ дн капѣтѣл къѣжпѣтѣлѣі, прекъмъ: тотдѣсна, астфелѣі, алтфелѣі, кѣтѣва, фїндкъ, опѣзпгїерїш ш. а. еарѣ нѣ: тотдѣсна, опѣзпгїерїш шчл.; алта дпсѣ е: патрѣзпгїерїш, авѣндѣ дитрегѣ не ѡ дит-жѣі. —

4. Вербъла: ам ка ажѣтѣтивъ (еар' нѣ ка верѣѣ де сїне дн тїмп, прес. дін модѣл індїк.) дн тїмпѣрї ѡмпъсѣе неѣтѣндѣ венї дн чеѣа дмпрезнаре къ атаре къѣжпѣ дмпрезнѣтивъ, каре тотдѣсна стѣ дпайнтеа лѣі, прекъмъ: л'ам авѣтѣ, авѣтѣ л'ам, і ам фостѣ датѣ, фостѣ і ам датѣ, датѣ і ам фостѣ, нѣ о ам възѣтѣ, нѣ о ам фостѣ възѣтѣ, нѣ і ам фостѣ възѣтѣ капра, нѣ іі ам фостѣ възѣтѣ (пре еі) ш. а. — Прїп ачеста се фаче дістінцере дн скріїндѣ де вер-бъла: амѣ, кндѣ нѣ е ажѣтѣтивѣ, прекъмѣ: амѣ 'лѣ еѣ ла тїне (пре елѣ), амѣ'ці еѣ де а мѣл-цѣмї? дн локъ де: амѣ еѣ де а'ці мѣлцѣмї, авемѣ ле пої? ш. а.

Акъсативъла сінг. а прѣпѣкелѣі перс. дмп-резнѣтивъ де цѣлѣ фем. (о каре нѣ е алтѣ, декжѣ о пресѣзртаре дін: еа сѣѣ дін ачоста днкъ маі таре сѣзртаре: а артиклѣл секъндарїш попѣларїш, прекъмѣ: а мзіере, адекъ чеа мзіере, еарѣ нѣ дін: ѡ, орї ѡъ (знѣ, зпа) дѣпъ къмѣ вреѣ знїі, прекъмъ: 'лѣ е дін: елѣ а 3 перс. орї: тѣл, чел артиклъ секънд. попѣл.) се пѣне знеорї шї дн зрѣма партїчїпїлѣі дела верѣѣла прїчпїлѣл, прекъмъ: ам възѣт'о (пре еа), нѣ ам фостѣ възѣт'о ш. а., дар зрѣѣосѣ есте а'лѣ пѣне де-

odatъ ші пайте, ші дп зрмъ адекъ де дозе
орі, прекъм: о ам възт'о, нъ о ам фостѣ възт'о ш. а.

а. Тотѣ дп казса непосібілітѣціі де дп-
презнаре ачестъ вербъ ажъторіалѣ дп модѣлѣ
кондіціоналѣ п'аре ліпсъ де з (Фѣрѣ пѣмаі дп-
трѣ скріереа къ літере латіне ла 1. перс. сінг.)
прекъмѣ: еъ л'аш vedé, vedé л'аш еъ? елѣ л'ар
vedé, vedé л'ар елѣ? еъ л'аш фі фостѣ възтѣ,
еі л'ар фі фостѣ възтѣ, фостѣ л'ар фі еі възтѣ,
возтѣ л'ар фі еі фостѣ, възтѣ і ам фі еъ па-
сѣл, възтѣ о ам фі еъ ш. а. — Dar de мѣлте
орі пентрѣ скъртаре се лапѣдѣ з аз дела пар-
тічіпіѣл вербѣлѣі прінчіпал, аз дела партічіпіѣл:
фостѣ ка вербъ ажътѣтѣвѣ, прекъмѣ: възт' л'аш
фі еъ, фост' л'аш фі еъ възтѣ, ш. а.

Тотѣ дпсѣл пѣте прічене дістінѣереа дп-
трѣ ачестѣ: ар ка а 3. перс. а вербѣлѣі ажъ-
тѣтѣвѣ, ші вербѣл дптрегѣ: арѣ лат. ago; деці
дістінѣере съ се факѣ ші дптрѣ скріере.

5. Вербѣл ажътѣтѣвѣ дп тімпѣріле вііторе:
vom, vor (ил.) тотѣ дп казса непѣтінѣеі де а
се дппрезна къ пропѣме перс. дппрезнѣтѣвѣ,
прекъмѣ: 'лѣ vom vedé, vedé 'лѣ vom, і vom
vedé оіме, іі vom vedé дп шкѣлѣ, 'лѣ vom фі
возтѣ, фі 'лѣ vom възтѣ, възтѣ 'лѣ vom фі,
не vor фі възтѣ ш. а.

Обс. Деакѣ дп локѣ де: vor попѣлар
с'ар скріе: ор, асеменеа нѣ дебе скрісѣ къ з,
прекъмѣ: еі л'ор фі възтѣ, еле л'ор фі фостѣ
возтѣ, дп локѣ де: еі 'лѣ vor фі възтѣ шчл.
— Dar пічі деакѣ ла тімпѣріле компѣс —
трекѣте дп mod. індік. ла а 3. перс. пл. дп
локѣ де ажъторіалѣл: аз с'ар скріе попѣларѣл:
ор, прекъмѣ: еі л'ор мѣккатѣ, еле л'ор фостѣ
мѣккатѣ, дп локѣ де: еі л'аз мѣккатѣ шчл.

6. Дптѣіа перс. сінг. ші а 3 пл. дела
вербѣл сѣмѣ попѣлар рѣзѣматѣ: жс, дар апо-
строфатѣ 'с дп стѣнга, пентрѣкѣ разѣмѣл ж аічі
се еласѣ, нѣ дебе скрісѣ: сѣ (орі с' пропѣмел)
пічі къ з дпсѣмнатѣ, пічі не'псѣмнатѣ (ос) дп

локѣ де 'с; къчі сѣ къ з дптрегѣ е препѣсе-
чѣне попѣларѣ дп локѣ де: сѣѣ, еар сѣѣт сѣ
п'аіѣѣ локѣ дп лімба rom. пічі ка препѣсѣчѣне
сінплѣ, d. e. сѣѣт масѣ, дп лок де: сѣѣ
масѣ; пічі ла компѣпере къ вербе, d. e. сѣѣт-
скріѣ дп локѣ де: сѣѣскріѣ 'ч. а.', чі пѣмаі ка
адвербіѣ: de десѣѣтѣ, ші де аічі формата алт-
фелѣ де пропѣсѣчѣне, прекъмѣ: de десѣѣтѣл
mesei; еар сѣѣт е партіч. тімп. тр. дела вер-
бѣл сѣгѣ. — 'с дарѣ пічі кѣндѣ нѣ пѣте veni
дп дппрезнаре къ кѣѣнт дппрезнѣтѣвѣ.

7. Препѣсѣчѣніле терміпате дп кон-
сонантѣ, прекъмѣ: дп, dп, прп, сѣѣ. —
Адвербііле: кам, некѣм (доарѣ с'ар пѣтѣ
зіче: некѣм і елѣ). — Конѣжпкѣчѣніле: вер,
ор (деакѣ п'ар фі тотѣші маі біне: орі) мѣ-
кар (стрѣпѣ) дар, еар (пентрѣ дппрезнаре
прімескѣ з: дарѣ, еарѣ). — Тѣте дп казса
непѣтінѣеі де дппрезнаре, прекъмѣ с'а арѣтатѣ
ші ла челеламте, нѣ се потѣ скріе къ з дп
капѣтѣ. —

Paralelismu italo-romanu.

(Зрмаре.)

6. Din copilăria mea. (Dall' infanzia mia.)

7. Ochi cu densa n'am mai datu.

(I miei occhi più non incontrarono i suoi.)

N o t e.

Versu 6. Copilaria, dela copil pruncu,
e vorba d'origina albanesa; Χοπιλι in limb'a alba-
nesa insemeaza copilu, si Χοπιλιε ε) copila; lim-
b'a greceasca moderna primi atare vorba: Κοπελιων
— Mea, fu in usu in limb'a ital. din alu 14 seculu
(numitu: „il Trecento“). — V. Fra Juittone in
canzona supracitata.

3) Vorb'a „copilu“ se vede a se fi formatu
din latinulu pupillus. Limb'a ital. are popillo—
pupillo. Si asia „popillo“ lesne a potutu deveni:
copilu. Albanesii a luat'o dela noi, precum alte
multe.

8. Timpulu greu ne a apesatu!
(Tempo greve ne ha oppresse.)
9. Dar de ar fi ori ce ar fi,
(Ma sia pure chechèsia).

N o t e.

Versu 7. Traducerea literala e: ochii cu densa n'am mai datu. "Dinsu. Din latinulu ipsorum, dialectulu logudoresu facú ipsoro, si celu cagliaritanu insoru; limb'a romana din de ipsa a facutu densa, intr'aceia italianii se ferira de a suroga lui p liter'a nasala. Mai insemna piu (ital.) tocma ca may celu catalanu, nizzardu', tolosanu si anticu proventialu, dela latinulu magis.

Versu 8. Timp (ul, 4) articululu il (ital.) pospusu) ca si friulanulu timp; greu ca in dialectulu catalanu si piemontesu. Apesat; d'oara corespunde lui abbassato in intielesulu figuratu de umilitu, nimicitu, despre care vorbariulu dela Crusca registreaza esemple; adaugu apoi ca anticulu catalanu apesara 5) insemná mestitiam afferre, totusi aci vorb'a romana indica: opresiune.

Versu 9. Dar, 6) ma; dela iliriculu da. Fi infinitivulu verbului a fi: latinesculu fieri, a fi infinitivulu; ar fi e conditionalu. Oservezese cumca infinitivulu cere ca se-i preceada particea-u-a, chiaru ca in limb'a anglesa aceia to, au ca in cea albanesa me, corespunzandu nemtiescului zu si olandesului toe. Verbii in limb'a romana, ca in cele mai multe dialecte italianesci, pèrdu silab'a finala re, carea e numa conservata candu infinitivulu se iá de sustantivu. Fire e: l'essere (ital.) a lauda lodare infinito (ital.): laudare, ilodare, la lode (ital.) etc.

4) Lu, dare nu ul e articulu in limb'a noastra; pentruca u din ul se tine de tulpina cuventului, d. e. codru, codru-lu. Asemenea se tine: u, din laudandu-me de tulpina, macarca nu suna in laudandu. Analogia dicteaza. —

5) Putere decisiva are aci cuventulu span. apesgar beschweren, drücken. Vedi Diez, etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853, la cuventulu: peso, unde se afla mai multe etimologii.

6) Dare s'au dar' (nu: dar); se vede a purcede dela cuventulu piemont.: darè = dopo, carui-a se alatura celu comascu: darèe = da ultimo. Adaugu si pre celu celto-caledon.: deire = fine. —

10. Noi soriora totu vomu fi,
(Noi sorelle sempre saremo,)
11. Ca 'n noi dorulu nu mai tace;
(Chè in noi ricordo edesiderio non mai tace.)

N o t e.

Versu 10. Tot, pentru pururea. Vom fi; voim a fi. Limb'a romana face timpulu viitoriu cu ausiliarele a vré si infinitivulu dela verbulu conjugatu, ca in limbele germanice, ca in cea magiara, in cea greaca-moderna si in dialectele Reziei si Sardiniei meridionale: numa e diferintia intre semnificatiunea ausiliarelui, carele in limb'a nemtiasca e werden (a deveni), in cea danesa Skulle au ville, ca in cea anglesa shall si will, a trebui si a vré, in cea magiara cu fogok, etc. dela fog (a prinde), in cea greaca cu ἔλα 7) a vré, a dori, in cea retica cu ausiliarele vegnir, si in cea cagliaritana cu hai (a avé).

Versu 11. Ca pentru che (ital.) Vechia forma italiana, vedi Nannucci, Analisi critica dei verbi italiani, Florentia 1843, p. 142, remasa la poporul simplu din Italia inferiora. Asemenezese cu car celu francesu, cui ca alu romanu aci deplinu corespunde. Doru insemneaza desideriu, si de odata dulce si trista aducere aminte de o departare au despartire. Dorulu tierii è Heimweh germ. Dorulu parintiloru, aducere aminte de iubittii parinti ce nu sentu mai multu. In articululu citatu de Spettatore-le din 30. Settembre 1855, in carele dedei socoata de Doine-le lui Alesandri, pusei aceasta nota ce afli de bine a

7) Limb'a romana possiede timpulu viitoriu in doue forme, adeca: voi face si facevoi. La antaia intemplanu se impreuna ausiliarele cu infinitivulu verbului conjugatu, ear' la a doua intemplanu stá proportiunea intorsa. Acestea forme ale limbei noastre din timpulu viitoriu se vedu a fi fórte vechi, fiinduca se afli si in dialectele Sardiniei. In dialectulu dela Cagliari, carele formeaza timpulu viitoriu cu verbulu ausiliaru: hai (habere) si infinitivulu verbului conjugatu, nu se contopescu amendoue verbele in una, ci timpulu presinte dela: hai stá inainte, parte cu, parte fara prepusetiunea: a; d. e. app' a bi, an: 'appu bi = vedrò ital.; has andai = andrai ital.; atata despre dialectulu cagliaritanu. E de insemnatu apoi ca dialectulu dela Logudoru face usu de amendoue formele, precum de cea cagliaritana, asia si de cea romana de comunu, carea din urma se face prin

12. Sangele apa nu se face.
(Sangue aqua non si fa.)

N o t e.

repetă: Doru, vorba intraducivera în limbele romanze; vorb'a carea mai multu se apropie e cea portugesa Saudade. Nu e, io credu, din limbele slave, germanice au finice; nu e nici litvana, nici turca, nici albanesa. Doara e remasa dela Celtii bastarni, cari avura locuintia spre Dunarea de josu, pentruca în limb'a gaelica Duraig, dupa vorbăriulu dela societatea Highlanders-loru (Edimburgu 1828), însemneaza: wish (= a pofti, a dori), incline, desire. Cercari mai de parte nume facura a descoperi o mai buna etimologia, a fara daca va se se deduca dela latinesculu dolor, contrasu în limb'a portugesa în dôr. 8)

Versu 12. Apa pentru acqua (ital.) În vorbele derivate din limb'a latina în cea romana scimbarea lui q în p, dacă stă înainte lui a, e usuală; asia dicu ei patru, dela quatuor, pasesima dela quadragesima. Folosiasca a însemna ce Festu despre aceasta dice: „Alii osce quod ii quoque pector quatuor vocent.“ În dialectulu Lugoduru (Sardinia) q se schimba în b, si dicu bator pentru quatuor. Veada-se pentru acestu oieptu Diez, „Grammatik der romanischen Sprachen.“ Tom. I. Bonn, 1836. Face, forma verbala antica. D. e. în Guido delle Colonne se lege: „Il sol sta alto e si face lumera“; în Fra Guittone este despre aceasta esemplu în prosa: „Face paylare muti.“ Lett. 24, editiunea de Roma, 1745.

(Va urma.)

pospusetiunea ausiliarelui, contopindu amendoue vorbele; adeca: hat fagher si fagherat. Mai multe vechi lucruri limbistice se afla pre acesta insula pastrate pentru noi romanii. —

7) Acestu cuventu vine de a dreptulu dela lat. dolor; în dialectulu galicianu din Spania inca e: door = dolor. Aceasta etimologia se manifestéza prin geniulu limbéi nôstre.

Unele escerpte*)

din istoria Literaturéi române de D. Canonicu metropolitanu Timoteu Cipariu.

SECLULU XVII.

Scrietori.

A. În Transilvania.

Scrietorii transilvani de în acestu seclu sunt prea pucini cunoscuti, si pentru că au fostu pote pucini, si pentru datin'a ce o aflamu si în cele alalte provincie, de a se retaceé scrietorii, er' tipografii si correctorii de a se memorá fórte desu. Celi cei aflamu numiti, suntu:

IX. SILVESTRU ieromonachu, traducutoriulu Noului Testamentu de Belgradu de în a. 1648**), în care cuventele mai rare se afla esplicate pre marginea pagineloru.

X. Popa IOANE dein Vinti, de una data si notariu sinodului mare, dein a carui pena avemu tiparite: Siciulu de auru, Cararea pre scurtu, Ciaslovetiu, si Molitvenicu (sub N, O, P, R).

EDITIVNI.

- H. Evangelia cu telcu, ed. 2. fol. Belgradu 1641.
- I. Catechis calvinescu, ed. 1. — Belgradu 1642.
- K. Noulu Testamentu, fol. Belgradu 1648.
- L. Psaltirea, 4-o Belgradu 1651.
- M. Catechis, ed. 2, 12-o Belgradu 1657.
- N. Siciu de auru, 4-o S abesiu 1683.
- O. Carare pre scurtu, 8-o Belgradu 1685.
- P. Ciaslovetiu, 8-o Belgradu (1586).
- Q. Diaconariu, 4-o Belgradu 1687.
- R. Molitvenicu, 4-o Belgradu 1689.
- S. Ciaslovu, Sabinu 1696.

*) Pentruca doritorii de s se face cunoscuti cu istoria titeraturei nôstre se-si póta intipui, catu tesauru se afla în Chrestomathia séu Analectele, cuestionate, despre care vorbíramu în Numerii mai din urma ai Fóiei an. trecut, mai scótemu pe sarite, de ici de cole, ceva din continuarea notitiei literare, ce se afla la calcaiuulu Crestomatiei, care se póte trage din Blasiu dela auctorulu cu 1 fr. 5 cr. mon. austriaca.

R.

**) Vedi pefat. în Anal. p. 84.

T, Kyriacodromion, fol. Belgradu 1699. *)
V. Diplome, 4-o Belgradu — scl. scl. (Vedi
Crestomatia.)

B. In Romania.

Scrietorii de in acesta provincia se afla mai
desi de catu in Transilvania, macaru ca nece aici
nu se numescu toti. Er' celi ce iamu aflatu, sunt
urmatorii:

XI. MELETIE Macedoneanu, egumenulu mu-
nastirei Govora, antaniulu tipografu in Romania *);
a tradusu si tiparitu Cazani'a de Govora la 1642;
celu pucinu in pref. acolosi dice: ca insusi multe
ostenele adause si traducundu si tiparindu, Anal.
pag. 151.

XII. MELCHISEDECV, ieromonachu egume-
nulu munastirei dein Campu-lungu; a tradusu de-
in grecesce „Invetiaturi“ tiparite acolosi la 1642,
Anal. pag. 159.

XIII. DANIEL Andreju Panonianu, monachu,
care cu ajutoriulu a doi greci dein Chio: Ignatiu
Petritzi ieromonacu, si Panteleimon Ligaridi, a
tradusu, si a compilatu Pravil'a cea mare dela
Tergovisce la a. 1652; Anal. p. 165.

XIV. THEODOSIV Vestemianu, Metropoli-
tulu Romaniei scl. scl.

XV. INOCENTIV, ieromonacu; a tradusu
partea romanésca dein Liturgi'a slov. rom. scl.

Scrietorii din Moldova si alte tieri (vedi 'i eara
in Crestomatia)

ИСТОРИИ ИЗБИТОРИ.

Баладъ.

Фрэнзъ верде де стъжерѣ,
Санта лѣпъ-ї сѣсѣ не черѣ,
Дар' не дѣлѣ де кѣтрѣ вале
Фокѣ арде 'н флашъ маре.
Лѣпгъ фокѣ шедѣ треї пѣсторї;
Шї ворвѣскѣ де ервѣторї,
Шї 'н клѣсѣе портѣ флорї,
Ле-аѣ кѣлесѣ пептрѣ сѣрорї, —

Къ-аѣ сѣрорї, шї-сѣ фрѣмѣшорѣ
Ка шї несѣе порѣмѣшорѣ, —
Ка-аѣ сѣрорї, шї-сѣ спрїнтенїорѣ
Кредїнчѣсе, избїторѣ!

Тоцѣрашѣ, пѣсторїкѣлѣ тїпѣрѣ,
С'анска де-а зїче 'н флѣерѣ, —
Флѣера шї сѣспїна,
Дѣлѣлѣ де се мїнзпа,
Вїде де се вїта,
Дорѣлѣ лѣї де-лѣ дештепта, —
П'эртѣ флѣерѣ-лѣ лѣса,
Кѣлѣрѣ ф'рацї аша грѣїа:
„Ф'рацїлорѣ, ф'рацїлорѣ!
„Дѣлѣ Флѣоре-аша мї дорѣ, —
„Де треї зїле п'ам вѣзгѣтѣ
„П'лѣпѣрѣлѣ меѣ челѣ пѣкѣтѣ!
„Де-ацї ведѣ избїта меа,
„Штїѣ, кѣ вї-ар пѣлѣ де еа,
„Е ка флѣореа дїп грѣдїпѣ,
„Е ка зїва чеа сѣпїлѣ,
„Юкїї еї сѣптѣ дозе стеле,
„Спрѣлчѣенеле-ї, корѣреле,
„Гѣра ка ла голѣмвеле,
„Шї грѣмазѣ-ї кѣ тѣрѣеле
„Сїпѣлѣ еї кѣ дозе мере
„Нѣ маї потѣ де дорѣ, де еле,
„Ка шї Флѣоре п'афлї фѣта
„Де-аї кѣзта дп лѣмеа латѣ.

Шї клѣлѣлѣ-лѣ арѣпка,
Флѣерѣлѣ шї 'лѣ апска,
Флѣера, шї сѣспїна
Дѣлѣлѣ де се мїнзпа,
Оїле де с' адзпа,
Дорѣлѣ лѣї де-лѣ аїпа.

Мѣї тѣ Тоцѣрѣ Тоцѣрашѣ,
Ах! вїне те лѣдѣамї
Кѣ избїта та дїп сатѣ,
Дѣчї Іоан і-а кѣвѣпгѣтѣ:
„Де-ацї ведѣ избїта меа,
„Штїѣ кѣ вї-ар пѣлѣ де еа,
„Кѣ се 'тѣракѣ дп мѣгасѣ
„Шї 'н тотѣ сатѣ-ї маї алѣсѣ
„Кѣ-ї ла сѣлѣ кѣ тѣлѣреї
„Дпкѣ дела мошїї сѣї,
„Апої арѣ 'н ладѣ-о пѣпгѣ
„Пѣлѣ ла мѣорте сѣ-цї ажнпгѣ,

*) T. S'a tiparitu sub metropolitulu Athanasju
de Mich. Istvanovici.

**) Vedi Diss. de tipogr. p. 52 seq.

„Аре гръне, аре касъ
 „Нътаі мътмъ-са-і ла мѣсъ,
 „Ши де еа, нъ м'оіѣ лъса
 „Къ ме вре ши мътмъ-са, —
 „Doda mea с'а мъріта
 „Къ нъ поате-а ме зѣта.

Не-зртъ 'н флзертъ флзера,
 Ши де дорѣ се стѣпера,
 Тѳперѣ і- с'апропіа
 Апоі еі се мѣлгѣа,
 Дар' де сзпетѣ лъпа ста
 Ши де сзсѣ ла еі къта,
 Фокзлѣ дорѣ се кам стѣпца
 Дорзлѣ іер' се апріндеа.

Мъі тѣ Тѳперѣ ши Іоніцъ!
 Ле гръа агънчі Цоріцъ:
 „Маі тѣчеці, нъ вѣ лъздаці
 „Къчї ши алці-сѣ дмъзраці, —
 „Маі тѣчеці, нъ вѣ мъріці,
 „Къ ши алці 'сѣ ферічїці.

Де-аці ведѣ ізбїта теа,
 Дор' нъ вї-ар пѣчѣ де еа.
 Нъ е токма пре фртмѳсъ,
 Дар' ла сѳлетѣ кредїнчѳсъ,
 „Нъ е токма-аша авзтъ,
 „Даръ мїе мї пѣкзтъ;
 „Тѳтъ зїза шедѣ-а касъ
 „Ши къмешї кѳсъ ла мѣсъ,
 „Къндѣ ле спѣлъ-ї сѳвзкатъ
 „Ши 'нтр'о зі, мї ле ши гатъ,
 „Тѳтъ зїза еа лъкрѣзъ
 „Ши 'н де сѣрѣ лъкрѣмѣзъ,
 „Къ де дорзлѣ меѣ нъ пѳте
 „Ка сѣ дѳртмъ песте нѳпте.
 „Ши не къці ам днтреватъ
 „Орі не къці, не къці дїн сатъ,
 „Тоці 'мї спзлѣ, къ-ї де-omenїз,
 „Ши къ-мї фаче вѣкрїѣ,
 „Тоці 'мї зїкѣ, къ дарзлѣ меѣ,
 „Еа, е дела Дѣтнезеѣ.
 „Аша фѣтъ нъ-ї дн лъте,
 „Орі че-аці вре вої де а-мї спзне,

„Сѳлетѣ, ка еа, фѣтъ н'аре
 „Ши н'о даѣ не лътеа марѣ.“

„Мъі тѣ Тѳперѣ Тоцерашѣ,
 „Къ фртмсѣца те лъздашї!
 „Ваї ш-атарѣ дї де фртмсѣцъ,
 „Къчї еа пере дїн віѣцъ,
 „Ши ізбїта чеа фртмѳсъ
 „Кам апарѣ е кредїнчѳсъ,
 „Къчї е лътеа тїкълѳсъ,
 „Ши цї-о 'ншелъ, сѣѣ се 'ншелъ,
 „Ши къ тїмпѣ се фаче валъ.

„Мъі тѣ Іѳне Іѳнеламѣ'
 „Къ авереа те лъздашї, —
 „Ваї ш-атарѣ ши де авере,
 „Дѣкъ аста цї мзіере;
 „Къ мзіереа чеа авзтъ
 „Се маї фаче ши пердѣтъ,
 „Ши де-о 'нтрѣвї, къ знде-а фѳстѣ,
 „Ледеа'ці спзлс тотѣ де рѳстѣ!

Домнѣ сѣ фїі ши дмъзраѣ,
 Де нъ ештї дндѣстлатѣ
 Къ мзіереа, маї дїн тѳте,
 Ештї ка ровзлѣ пѣн' ла мѳрте, —
 Де-аї мзіере-адѣвѣратъ,
 Аї дїн черїзрї вѣлпъ платъ,
 Къ агънчеа дн ізбїре
 Е черѣскъ ферїчїре.

Тоцерашѣ агънчі тѣчеа,
 Даръ зеѣ, къ нъ-ї кредеа,
 Къ пе Флѳре о ізбїа,
 Орі че лътеа-ї маї ворвїа, — —
 Даръ Іон пїчї къ тѣчеа,
 Нїчї немїка къ зїчеа, —
 Чї дїн капѣ маї клѣтїна,
 Ши къ валтзлѣ сзспїна!

Ат. М. М.